

***Uitvoeringsnota Kunst en Cultuur
2016-2018
Gemeente Eijsden-Margraten***

---

*Opgesteld door: Marcella Pinckers
Datum: februari 2016*

Inhoudsopgave

1. *Waarom deze notitie?*
2. *Doelstellingen*
3. *Rol en taak gemeente*
4. *Het culturele DNA van Eijsden-Margraten*
  - 4.1 *Verenigingen*
  - 4.2 *Beeldende kunst*
  - 4.3 *Bibliotheken en literatuur*
  - 4.4 *Cultuurparticipatie*
  - 4.5 *Podiumkunsten*
5. *Financieel kader*
6. *Bronvermelding*
7. *Met dank aan*
8. *Actieprogramma kunst en cultuur 2016-2018*

1. Waarom deze notitie?

In 2014 is de *Nota Bouwstenen Kunst en Cultuur 2014-2018* door de Gemeenteraad vastgesteld. Afgesproken is dat er aan deze vooral inhoudelijke nota een meer uitvoerend vervolg gegeven wordt. Deze *Uitvoeringsnota Kunst en Cultuur 2016-2018* zet enerzijds in op een actualisering van het inhoudelijke beleid, anderzijds zorgt een uitvoeringsprogramma met concrete acties voor een meer zichtbaar en tastbaar beleid. Beleidsontwikkeling is een poging om iets te verbeteren. Beleid moet realistisch zijn, er moet publiek draagvlak zijn en verknoping met andere terreinen. De discipline Erfgoed is uitgewerkt in een aparte *Uitvoeringsnota Materieel en Immaterieel Erfgoed 2016-2018*.

Met deze uitvoeringsnota willen we de positie van kunst en cultuur versterken en de culturele rijkdom van deze regio stimuleren. Kunst en cultuur zijn zichtbaar, hoorbaar en voelbaar aanwezig in de gemeente Eijsden-Margraten. Het heeft een symboolfunctie voor de gemeenschap, het is beeldbepalend voor de buurt of het dorp en nog belangrijker: inwoners kunnen er hun eigen identiteit aan ontleen. We zetten ons in om een breed draagvlak te creëren voor kunst en cultuur. Dat doen we door in te zetten op meer zichtbaarheid van cultuur voor de bewoners en bezoekers van de regio en door in te zetten op samenwerking met andere beleidsvelden.

Onder kunst verstaan we het product van creatieve menselijke uitingen zoals theater, muziek en zang, dans, film, literatuur. Kunst heeft representatieve, expressieve, en esthetische eigenschappen. Cultuur in de brede zin wordt gebruikt voor alles wat door de samenleving wordt voortgebracht. Wij gebruiken de term cultuur hier in engere zin, voor ambacht, kunst, religie en wetenschap die tot uiting komen in de gewoonten en gebruiken, zoals kleding, feesten en eetgewoonten.

Deze uitvoeringsnota is in lijn met de Strategische Visie 2022 en het Coalitieprogramma 2014-2018 van de Gemeente Eijsden-Margraten. In beide documenten wordt het belang benadrukt van de samenwerking in de regio, internationalisering, externe gerichtheid, ondernemerschap en burgerparticipatie. Kunst en cultuur hebben raakvlakken met alle acht thema's die centraal staan in de Strategische Visie 2022. Geen vitale kernen zonder een levendige cultuur. Geen inspirerende woonomgeving zonder kunst. Samenwerking op het gebied van kunst en cultuur kent geen grenzen en maakt de weg vrij voor toekomstige samenwerking op andere vlakken.

Onze ambitie is om met kunst en cultuur discipline overschrijdend te denken en te doen. Volgens ons is het daarom nodig om de vanzelfsprekende verdelingen binnen de sector los te laten. Een interdisciplinaire aanpak, waarbij kruisbestuiving tussen disciplines, ook breder dan de culturele context, plaatsvindt. Met als doel om het kunst en cultuurbeleid meer te verankeren binnen de gemeente als organisatie en de gemeente als leefomgeving.

Dit alles resulteert in een samenhangend kunst en cultuurbeleid, waarbinnen vier disciplines van belang voor deze gemeente zijn geïdentificeerd en uitgewerkt.

2. Doelstellingen: Wat willen we bereiken?

Overzichtelijk en concreet invulling geven aan het kunst en cultuurbeleid is de sleutel. De volgende algemene doelstellingen vormen de basis.

Samenwerking

In de Strategische Visie 2022 en het Coalitieprogramma 2014-2018 wordt gepleit voor samenwerking zodat taken beter uitgevoerd kunnen worden en er draagvlak gecreëerd wordt.

Grensoverschrijdende samenwerking is daarbij een vanzelfsprekendheid. Samenwerking is voor kunst en cultuur in deze gemeente vooral van belang om dit op een goede, professionele wijze uit te dragen. Gemeente Eijsden-Margraten wil daarom initiatieven stimuleren die tot stand komen tussen burgers, organisaties, verenigingen en de vrijwilligers die zich inzetten voor het behoud van kunst en cultuur. Samenwerking is wenselijk op diverse vlakken en tussen diverse beleidsvelden.

We richten de blik naar buiten, ook op het gebied van cultuur. Daarom is het nuttig om bestaande projecten vanuit het Rijk, de Euregio en Provincie Limburg in kaart te brengen die van belang zijn voor de gemeente Eijsden-Margraten. Hierbij zoeken we afstemming en samenwerking met omliggende steden en gemeenten, ook over de grens. Daarnaast onderzoeken we de financiële mogelijkheden in de vorm van subsidies en regelingen met betrekking tot kunst en cultuur. Ook doen we een beroep op de inzet en expertise van externen en de kunstvakopleidingen die belangrijke kennis in huis hebben.

Zichtbaarheid

In het Coalitieprogramma 2014-2018 wordt specifiek het belang van marketing en branding genoemd. De gemeente Eijsden-Margraten onderscheidt zich van andere gemeenten door een karakteristieke eigenheid. Een eigenheid die mede gevormd is door de kunst en cultuur die de gemeente rijk is. Bij de gemeente Eijsden-Margraten denkt men aan de rust en het prachtige landschap dat zich uitstekend leent als inspiratiebron voor creatievelingen en sportievelingen. Ook de authentieke streekproducten, het grote aantal monumenten, tradities en hedendaagse kunstuitingen dragen bij aan het karakter van deze gemeente. Door deze aspecten heeft de gemeente Eijsden-Margraten een onderscheidend vermogen dat een zeer attractieve werking heeft. Deze culturele rijkdom is nog niet optimaal zichtbaar en hier liggen nog veel kansen.

Euregio

Eijsden- Margraten heeft als grensgemeente een unieke ligging in de regio. Deze euregionale ligging biedt ontzettend veel kansen op toeristisch, cultureel en recreatief gebied. Voor deze gemeente is het van belang om deze aspecten met elkaar te verbinden. Het beoogde plan voor (eu)regionale wandel-, fiets, en vaarroutes is hier een goed voorbeeld van, maar ook elders liggen mogelijkheden. Zo kan de Maas een verbindende rol vervullen door recreatieve watersporten en een toeristische, culturele verbinding met België. Het toerisme kan in Zuid-Limburgs verband direct gekoppeld worden aan cultuur, zoals de diverse fiets- en wandelroutes. Daarnaast is het interessant om het dialect en streektaal in te zetten bij grensoverschrijdende projecten. Hier wordt eveneens verder op ingegaan in de Uitvoeringsnota Materieel en Immaterieel erfgoed 2016-2018.

3. Rol en taak gemeente

De gemeente luistert actief naar signalen vanuit de samenleving en we stimuleren initiatieven die 'van onderop' komen. Daarbij nemen we een flexibele en open houding aan richting de burger. We leggen verbindingen en we faciliteren waar mogelijk. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van leegstaande panden, het uitlenen van tentoonstellingspanelen, meedenken op het gebied van vernieuwing en professionalisering waar dat gewenst en/of noodzakelijk is en het stimuleren van vernieuwende initiatieven. Daarnaast vinden we het belangrijk om bereikbaar en toegankelijk te zijn voor burgers, instellingen en cultureel ondernemers met ideeën.

De gemeente zet zich in om kunst en cultuur in al haar verschijningsvormen uit te dragen en te presenteren. Het is daarbij van belang om niet te verdrinken in ambitie: soms moeten er duidelijke keuzes worden gemaakt zodat het werkbaar en effectief blijft. Er zijn beperkingen in tijd en geld waardoor niet alles gedaan kan worden. Wat er dan wel gedaan wordt, waar we bewust voor kiezen, moet goed worden gedaan. Door de beleefbaarheid van kunst en cultuur te stimuleren en te vergroten, groeit de belangstelling en verbondenheid. Beleving van kunst en cultuur draagt bij aan de alledaagse gedachtewisseling en discussie. Wij zien de inwoners van deze gemeente allemaal als ambassadeur van de aanwezige kunst en cultuur.

Talentontwikkeling

De gemeente vindt dat talentontwikkeling binnen kunst en cultuur een belangrijke schakel in de keten is. Door het stimuleren van (jong) talent blijven de verschillende kunst en cultuurvormen actief beoefend. Een talent kan een jong persoon zijn, aan het begin van een (culturele) carrière. Het kan ook een talentvolle amateur zijn, of een oudere generatie talent die de kennis doorgeeft aan de volgende generatie.

Talentontwikkeling is gericht op het ontdekken van talentvolle kunstbeoefenaars en deze te begeleiden naar een hoger niveau. Bijvoorbeeld de toptalenten die excelleren in een bepaalde kunstvorm en naar een kunstvakopleiding of professionele carrière worden begeleid. Maar ook het bieden van presentatiemogelijkheden, wedstrijden en begeleidingstrajecten voor talentvolle amateurs. Talentontwikkelingstrajecten dragen bij aan een aantrekkelijke, inspiratieve omgeving, met een kwalitatief cultuur aanbod.

Wij zien de diverse verenigingen in deze gemeenten als belangrijke aanjagers van talent. Veel verenigingen hebben contacten bij een (kunst)vakopleiding. Een belangrijke partner in het herkennen en verder begeleiden van talent. De jeugdopleidingen bij verenigingen zijn eveneens significant voor talentontwikkeling. Veel jeugdopleidingen kennen de laatste jaren helaas uitstroom. Het is daarom belangrijk om de jeugdopleidingen anders in te richten, bijvoorbeeld door samenwerking met andere verenigingen of met een muziekschool. De gemeente ziet de jeugdopleidingen als een belangrijke lijn in de ontwikkeling van talent en de aanwas van nieuwe, jeugdige leden. De gemeente wil daarom ook een rol spelen in de jeugdopleidingen bij de verschillende verenigingen.

4. Het culturele DNA van Eijsden-Margraten

Eijsden-Margraten staat bij bezoekers bekend als een buitengebied waar het goed toeven is. De locaties en landschappen zetten aan tot onthaasten, een oase in een stedelijke omgeving. Een buitengoed rijk aan tradities en cultuur, op een steenworp afstand van (internationale) steden en de grens met België. In Eijsden-Margraten overheerst bij bezoekers het vakantiegevoel. Voor bewoners staat Eijsden-Margraten voor een gemeenschap met in elke kern eigen, specifieke tradities en een rijk en divers verenigingsleven. Tradities worden gewaardeerd en het tonen van de culturele eigenheid in het openbaar wordt getolereerd. Door de geografische ligging is deze gemeente ook internationaal georiënteerd en staat de gemeenschap open voor invloeden van buiten. Gezamenlijk creëert dit een profiel van eigenheid, authenticiteit en Euregionalisme. De gemeenschapszin van Eijsden-Margraten vormt de stevige basis van het culturele kapitaal van deze regio. Het culturele kapitaal wordt zichtbaar in een culturele infrastructuur, bestaande uit instellingen, verenigingen, ondernemers, educatie, experiment, debat en onderzoek.

Om de culturele infrastructuur te behouden en te versterken zetten we in op meer samenhang, een grotere zelfstandigheid, een betere ontsluiting naar de omringende euregio, het doorbreken van de eilandcultuur en meer zichtbaarheid van de culturele rijkdom. Samenwerking is hierin een belangrijke factor voor succes. Samenwerking tussen cultuur initiatieven uit deze regio.

Samenwerking met andere sectoren zoals toerisme, landschap, onderwijs en zorg. Samenwerking met buurgemeenten in Zuid-Limburg en over de grens. Om samen te kunnen werken is het noodzakelijk om een duidelijk cultureel profiel van deze gemeente te presenteren. Dat kan door het identificeren van voor deze regio belangrijke kunst en cultuur disciplines:

- Beeldende kunst
- Bibliotheken & Literatuur
- Cultuurparticipatie
- Podiumkunsten

Gezamenlijk vormen deze disciplines het culturele DNA van deze gemeente. Deze disciplines zijn specifiek voor deze regio omdat deze reeds in sterke mate beoefend worden of aanwezig zijn, omdat er sterk potentieel voorhanden is of omdat er vraag naar is vanuit de gemeenschap. Deze vier disciplines zijn geen volledige vertegenwoordiging van de sector kunst en cultuur in zijn algemeen, maar wel een afspiegeling van de cultuur in deze gemeente.

4.1 Verenigingen

De diverse verenigingen die deze gemeente rijk is zijn een belangrijke uiting van ons cultureel aanbod én van de gemeenschapszin. Er is veel en divers aanbod van verenigingen. Vaak is er wel een eilandcultuur te bemerken, er wordt nog te weinig samengewerkt en men kent elkaar (nog) niet. Soms is samenwerking noodzakelijk. Bijvoorbeeld voor de aanwas van nieuwe leden, een koppeling met (nieuwe) partners uit andere sectoren, het verzekeren van de continuïteit van een vereniging of een professionaliseringsslag voor de organisatie. Het is de taak van de gemeente om te wijzen op de samenwerkingsmogelijkheden en deze interessant te maken.

De vele verenigingen zijn een belangrijk kenmerk voor de gemeenschap. Op zichzelf vormen ze geen discipline, maar ze vertegenwoordigen wel de vier hieronder uitgewerkte disciplines.

4.2 Beeldende kunst

Binnen de gemeente zijn er veel initiatieven op het gebied van beeldende kunst (inclusief fotografie), denk aan de verschillende kunstroutes, de kunstbeurzen op de kastelen, de verschillende kunstateliers aan huis en de succesvolle beeldend kunstenaars woonachtig in deze gemeente. Hieruit kan afgeleid worden dat er in het culturele veld van Eijsden-Margraten een behoefte bestaat om beeldende kunst te beoefenen, te bezoeken en onder de aandacht te brengen. De aanwezigheid van de kunstvakopleidingen in de (Eu)regio dragen bij aan de bewustwording van beeldende kunst.

Het onderscheidend vermogen van deze regio voor de sector beeldende kunst zijn de presentatiemogelijkheden. Deze gemeente kan gezien worden als een grote toonzaal voor beeldende kunst. Vanwege het groot aantal monumentale gebouwen en historische plekken en de diversiteit aan landschap kan beeldende kunst op unieke plekken getoond worden. De combinatie kunst, historie en landschap is een gouden kans. Ook is hierdoor de koppeling mogelijk met sectoren als toerisme, landschap, recreatie en monumenten.

Op het gebied van beeldende kunst zijn er een aantal doelstellingen te benoemen. Er is een bestuurlijke wens voor meer samenhang in het aanbod van beeldende kunst. We willen deze gemeente als inspiratieve omgeving voor beeldende kunst op de kaart zetten. Daarbij willen we vooral activiteiten stimuleren die verwondering opwekken. Tot slot is er de wens om beeldende kunst meer te verbinden met andere beleidsvelden. De gemeente zal optreden als verbinder, koppelaar en uitdager. Daarbij zet de gemeente in op zoveel mogelijk zelfsturing en eigen initiatief.

De gemeente vraagt bij bijzondere beeldende kunst projecten advies aan een aantal onafhankelijke, externe experts. Dit geldt ook voor beeldende kunst in de openbare ruimte. De ambitie is om een aantal vaste experts aan de gemeente te binden, die op momenten dat dit nodig is hun advies kunnen geven. Er wordt specifiek gekozen voor het werken met adviseurs, en niet met een beeldende kunst commissie. Het werken met adviseurs kent een grotere flexibiliteit die door de gemeente als wenselijk wordt geacht.

In het uitvoeringsprogramma zijn specifieke acties benoemd voor beeldende kunst, om de bovenstaande ambities te realiseren.

4.3 Bibliotheken en Literatuur

Bibliotheken

Gemeente Eijsden-Margraten is centrum gemeente voor bibliotheekwerk. Samen met de gemeenten Vaals en Valkenburg zijn wij aangesloten bij de Stichting Heuvellandbibliotheken. De gezamenlijke ambitie van deze drie gemeenten en de Stichting Heuvellandbibliotheken is om de samenwerking uit te breiden naar Maastricht, Meerssen en Gulpen-Wittem. Er wordt gestreefd naar een regionale bibliotheekfunctie. Naast deze gezamenlijke ambitie hecht de gemeente Eijsden-Margraten ook veel belang aan de eigen bibliotheek voorzieningen. Zo is er behoefte aan meer transparantie op zowel financieel als inhoudelijk vlak. Er is behoefte aan maatwerk per kern.

Binnen de gemeente Eijsden-Margraten wordt ingezet op het project de Bibliotheek op School (BoS), waarbij scholen worden begeleid om een ideale lees- en media omgeving te creëren. Dat gaat verder dan een fysieke plek voor de bieb in de school. Lezen en plezier in lezen zijn essentiële vaardigheden voor alle scholieren. Scholen hebben daarin ook een verantwoordelijkheid en een rol. De twee hoofdlocaties van de bieb in Eijsden en Margraten zijn gevestigd in multifunctionele accommodaties, waar onder andere ook een basisschool en kinderdagverblijf zijn gevestigd. De samenwerking tussen de bieb en de school is op deze locaties vanzelfsprekend, maar kan nog versterkt worden, bijvoorbeeld door de leesbevordering nog meer te integreren.

Wij streven ernaar om naast de twee hoofdlocaties van de bieb in Eijsden en in Margraten, op drie scholen een Bieb op School project te starten. Aan scholen waar (nog) geen Bieb op School kan worden gerealiseerd wordt door de bieb een service op maat geleverd, als groeimodel richting een mogelijke Bieb op School. Het is wenselijk om voor de Bieb op School locaties ook een extra service in te bouwen zoals bijvoorbeeld een afhaalpunt en het verruimen van de openingstijden zodat ook andere doelgroepen gebruik kunnen maken van de boeken uitleen en andere services van de bieb. Boeken moeten voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn.

De functie van de servicepunten zoals deze nu bestaan is achterhaald. De gemeente wil per kern maatwerk leveren. De Bieb op School projecten zullen voor sommige kernen een vervanging van de servicepunten zijn. In andere kernen zullen er alternatieven geboden worden. Een van die alternatieven zijn de Minibiebs, waarbij gratis boeken worden geleend en geruild door het ophangen van kleine boekenkastjes in de openbare ruimte. De gemeente zal in alle 15 dorpskernen een Minibieb plaatsen en deze een eerste maal vullen met boeken. Het is vervolgens aan de burgers om dit initiatief zelf verder op te pakken en succesvol te laten verlopen.

Ook op het gebied van laaggeletterdheid heeft de bieb een rol en een taak. De bibliotheek speelt met het idee om een taalpunt of een taalhuis op te richten. Hierover vindt overleg plaats in een bredere context, in de samenwerking met andere gemeenten in de regio. Ondanks dat deze gemeente het laagste percentage laaggeletterdheid kent van de regio Heuvelland, is elk afzonderlijk geval van laaggeletterdheid er een te veel en is een effectieve aanpak gewenst.

De functie van de bieb is educatief en recreatief. De bieb staat midden in de maatschappij. De gemeente wil hierin een trekkersrol vervullen, maar verwacht ook van de bieb zelf een actieve houding. De samenwerking met soms niet voor de hand liggende partners wordt gestimuleerd. Denk daarbij aan de huiskamerprojecten, de culturele verenigingen en instellingen. De clustering van een

aantal functies (basisschool, consultatiebureau, lokale omroep) in de gebouwen waar de bieb is gehuisvest zoals in Eijsden en Margraten zal deze samenwerking vergemakkelijken.

Bibliotheekvernieuwing is noodzakelijk en onvermijdelijk. De functie van de openbare bibliotheek is aan verandering onderhevig. De bibliotheek ondergaat een transitie en zet in op vernieuwing. Uitgangspunt van bibliotheekvernieuwing is de bieb als maatschappelijk hart van de gemeenschap, als ontmoetingscentrum voor bewoners. Daarbij wordt er uitgegaan van een sterke centrale locatie met daaromheen kleinere locaties die specifieke functies verzorgen. Belangrijk daarbij is om wijkgericht te werken, om met de bieb aanwezig te zijn waar de mensen zijn, en dat bieden waar mensen behoefte aan hebben.

Literatuur

In onze gemeente wonen een aantal succesvolle auteurs, zoals Jacques Vriens, Elle Eggels en Mieke Kirkels. Deze auteurs vestigen zich hier vanwege de verhalen uit deze regio die hen inspireren, het landschap dat rust en ruimte voor creativiteit brengt of vanwege de sterke gezamenlijke zin waardoor ze zich thuis voelen. Deze auteurs willen zich inzetten voor literatuur in de gemeente, denk daarbij aan de organisatie van workshops in samenwerking met de bieb of literaire avonden met voordrachten. Belangrijk is ook om aan te haken bij de literatuur ontwikkelingen die reeds gaande zijn. Het Huis voor de Kunsten Limburg organiseert activiteiten zoals het nieuwjaarsgedicht, een schrijfwedstrijd voor jongeren, en de Limburgse literaire lunch. Daarnaast is het Huis voor de Kunsten aangehaakt bij de nationale Week van het Schrijven. Andere initiatieven in onze eigen gemeente en de omliggende regio zijn het schrijverscafé in Eijsden, de schrijfschool in Maastricht, de gedichtenroute langs de Geulle, het Poëziefestival Landgraaf, Maastricht International Poetry Nights, de Ellie Blom Poëzieprijs Valkenburg en Kunstbende Limburg die jaarlijks een masterclass schrijven organiseren.

De gemeente wil het belang van literatuur benadrukken en de beoefening bevorderen. Dat kan door het creëren van een literair klimaat, onder andere door het stimuleren van activiteiten en het ondersteunen van initiatieven. Wij willen bijvoorbeeld een kleinschalige literaire prijs organiseren en een poëzie wandelroute ontwikkelen. De beleidsvelden literatuur, bibliotheek en streektaal (uitgewerkt in de uitvoeringsnota materieel en immaterieel erfgoed 2016-2018) lopen op sommige punten in elkaar over. Samenwerking maakt sterker en de bieb, streektaal en literatuur zijn belangrijke partners voor elkaar.

4.4 Cultuurparticipatie

Met cultuurparticipatie bedoelen we alle vormen van deelname aan kunst en cultuur in de vrije tijd, buiten school en na het werk. Cultuurparticipatie richt zich op alle inwoners van de gemeente Eijsden-Margraten. Met cultuurparticipatie willen wij een brug slaan tussen cultuur en de samenleving. Om dit te realiseren is er een innovatief, aantrekkelijk en duurzaam aanbod voor actieve cultuurparticipatie nodig. Dat aanbod kan een gemeente niet zelf creëren. Wel kunnen we als gemeente het aanbod dat er al is onder de aandacht brengen en koppelen aan andere initiatieven. Ook faciliteren we nieuwe vormen van cultuurparticipatie. De buurtcoach van de gemeente speelt hierbij een belangrijke rol.

Cultuureducatie is een aparte term en valt binnen het brede begrip van cultuurparticipatie. Het is het doelbewust leren over en door middel van kunst, cultuur en erfgoed, zowel binnen- als buitenschools. Dit vindt dus niet alleen plaats op basis- en middelbare scholen, maar ook via cursussen en bijeenkomsten. Cultuureducatie is voor alle leeftijden, dus ook voor volwassenen. Wel is het van belang om al op zo vroeg mogelijke leeftijd te starten met cultuureducatie. Immers, vroeg geleerd is oud gedaan. Wat kinderen meekrijgen van kunst en cultuur dragen ze hun hele leven mee. De scholen spelen hierin een grote rol, samen met instellingen op het gebied van cultuureducatie.

Seniorenparticipatie

Eijsden-Margraten is een vergrijzende gemeente (zie o.a. G. Marlet, Atlas voor Gemeenten, jaarlijkse uitgave). Met het groeien van de groep ouderen in onze gemeente doen zich nieuwe kansen voor. Ouderen zijn natuurlijk niet over één kam te scheren, niet alle ouderen zijn plotseling hulpbehoevend en ouderen kennen een grote variëteit in leefstijl. Ouderen worden steeds vaker, en terecht, geassocieerd met mogelijkheden en steeds minder met beperkingen. Ouderen beschikken meestal over tijd en energie om als bezoeker, vrijwilliger of als actieve kunstbeoefenaar deel te nemen en bij te dragen aan cultuur. Toch wordt deze deelname vaak beperkt door het senior-onvriendelijke serviceniveau: ongezellig, moeilijk zittende stoelen, lawaaierige lounges, pauzes met lange rijen, avondvoorstellingen of -activiteiten starten te laat. Cultuurparticipatie heeft een belangrijk positief effect op de vitaliteit, de gezondheid en het welzijn van ouderen. Bezig zijn met kunst en kunstbeoefening bevordert het welzijn; het ontwikkelt talent en versterkt eigenwaarde, brengt ouderen in contact met anderen, en maakt hen onderdeel van een sociaal netwerk. Zij voelen zich energieke en fitter en geven aan dat de activiteit een gunstig effect heeft bij gezondheidsklachten. Actieve kunstbeoefening is een katalysator voor emoties en vermindert gevoelens van stress. Maatwerk per doelgroep, door afstemming van vraag en aanbod is van belang.

Ook kan de kennis van ouderen ingezet worden in een vorm van cultuurparticipatie. De senior wordt ingezet als ervaringsdeskundige. Specifiek kijkende naar deze gemeente, zijn er veel ouderen (we hebben het dan over een bredere groep ouderen, vanaf 65+), actief (geweest) in een vereniging. Dan wel een muziekvereniging, carnavalsvereniging of heemkundevereniging. Dat betekent dat er veel kennis zit bij de oudere generatie over de deze tradities en geschiedenis. Via deze verenigingen kan de groep ouderen, die graag actief hun kennis door willen geven, worden gevonden. Het gebied Eijsden-Margraten wordt zo ingezet als leer landschap. De vaak specifieke kennis van de ouderen zorgt voor beleving en overlevering naar de volgende generatie. Hier is ook een duidelijke rol voor de buurtcoach weggelegd, met name in de verbinding naar het onderwijs en het verenigingsleven.

Buurtcoach

De gemeente Eijsden-Margraten heeft twee buurtcoaches (1,8 FTE). Het doel van deze buurtcoaches is om burgers (met name kwetsbare burgers) meer in 'beweging' te brengen door hen te informeren over het aanbod van activiteiten, te begeleiden naar passend aanbod of door het organiseren van nieuwe activiteiten op basis van de behoefte in de buurt. De aandachtsgebieden van de buurtcoaches zijn sport, bewegen, gezonde leefstijl en kunst en cultuur.

De buurtcoach cultuur brengt het bestaande kunst en cultuur aanbod in beeld. Daarbij fungeert hij/zij als spin in het web, als makelaar tussen de doelgroepen en de verenigingen, kunstenaars en scholen. De buurtcoach is letterlijk een verbinder, hij/zij bouwt een netwerk op en zet dit in ten behoeve van de activiteiten. De buurtcoach levert maatwerk door te kijken naar de behoeften van de doelgroepen en de partners. Daarnaast is de buurtcoach een ontwikkelaar van activiteiten.

De buurtcoach organiseert samen met organisaties en kunstenaars/artiesten uit de regio activiteiten voor de hoofddoelgroepen kinderen en senioren. Daarnaast biedt de buurtcoach ondersteuning aan initiatieven en verbindt deze met elkaar. De buurtcoach kent een aantal belangrijke partners die ingezet worden bij de activiteiten voor de doelgroepen, zoals scholen, kunstenaars/artistiek ondernemers en verenigingen.

De buurtcoach levert een bijdrage aan verbetering van het sociale klimaat en de leefbaarheid in de wijk. Dat kan door een ontmoetingsplek te creëren waar het belang van kunst en cultuur voor het sociale klimaat wordt onderstreept. Dat gebeurt onder andere door het organiseren van maandelijkse netwerkevent Kunstcafe, een overzicht van het aanbod van onze lokale creatieven, het benaderen van de scholen op bijvoorbeeld het gebied van muziekonderwijs, een brug slaan naar naschoolse culturele activiteiten, het organiseren van de jaarlijkse Koningsspelen, en het koppelen van theater en toneel activiteiten aan bejaardenhuizen en huiskamerprojecten. De activiteiten zoals uitgevoerd door de buurtcoach passen binnen de kaders van deze uitvoeringsnota. Er is aansluiting bij de vier focus sectoren zoals genoemd in deze nota.

4.5 Podiumkunsten

Podiumkunsten zijn kunstvormen die worden uitgevoerd voor een levend publiek. Onder podiumkunsten rekenen we muziek, dans en (muziek)theater. Onder deze sectoren vallen weer een veelheid aan genres en vormen: klassieke muziek, jazz, pop, opera, repertoiretheater, mime, objecttheater, ervaringstheater, ballet, experimentele dans etc.

Het Nederlandse publiek staat bovenaan in de Europese ranglijsten als het gaat om het bezoeken van podiumkunst voorstellingen. Ook in de amateursector bloeien de podiumkunsten: in 2010 maakte 21% van de Nederlanders in zijn vrije tijd muziek, 15% danste en 5% speelde toneel (bron: Fonds Podiumkunsten). Zowel het genieten als het zelf beoefenen van muziek, theater en dans zijn van grote waarde voor de culturele ontwikkeling van mensen en hebben ook een sterke bindende werking. Deze gemeente kent een heel aantal initiatieven (buiten de verenigingen) die zich bezig houden met podiumkunsten, op professioneel en/of amateur niveau. Op het gebied van muziek zijn er bijvoorbeeld Stichting Chrisjteijn, SPEM en festival Midsummer Margraten. Op theater gebied zijn er onder andere Toneelgroep de Bron, Theatergroep Formidable, Theatercafe De Grenedeer, het Margratens Toneelgezelschap en de Sectie Komedie van de Stichting Grueles. Belangrijk is om aansluiting te vinden bij de regionale initiatieven, zoals de activiteiten georganiseerd door Stichting Popmuziek Limburg (SPL), die het jaarlijkse popmuziek event D-Vers organiseren. Of bijvoorbeeld de uitreiking van de provinciale Jan Smeets Award. Het Huis voor de Kunsten Limburg organiseert en faciliteert verschillende activiteiten voor toneel waarbij aangesloten kan worden. Ook de Toneelacademie, gevestigd in Maastricht, biedt kansen voor samenwerking. Er is in deze gemeente genoeg kwaliteit aanwezig om aansluiting met en erkenning op provinciaal en euregionaal niveau te krijgen.

De rol van de gemeente binnen de podiumkunsten is vooral gericht op het stimuleren van vernieuwing/nieuwe initiatieven, een stukje professionalisering van de bestaande instellingen en het verbinden van verschillende initiatieven. Bijvoorbeeld de verbinding van popmuziek met de hfabra wereld. Of het stimuleren van straattheater, iets dat in het verleden al plaats heeft gevonden en waar nieuw leven in geblazen kan worden.

Daarnaast denken we ook aan de kansen die de film sector ons kan bieden. Provincie Limburg heeft recent een Provinciaal Filmfonds opgericht, waarin plek is voor jonge makers maar ook voor professionele productiebedrijven. De regeling belooft om meer (economische) activiteit op het gebied van film naar onze provincie te halen. Als gemeente Eijsden-Margraten kunnen we als geen ander hierop inspelen met onze prachtige, on-Nederlands landschappen, die als goed filmdecor kunnen dienen. Onze rol is het zichtbaar maken van de geschikte, bijzondere locaties in onze gemeente en facilitair voorzien wanneer er een filmproductie plaatsvindt. Hiervoor zal aansluiting worden gezocht bij de Limburgse Filmcommissie, die weer gelieerd is aan het Nederlands Filmfonds.

5. Financieel kader

Onderstaand overzicht geeft een beeld van het vrij besteedbare budget. De structurele subsidies zijn hierin niet meegenomen. De bedragen zoals genoemd in de tabel kunnen ingezet worden voor de uitvoering van de acties in het uitvoeringsprogramma. Wanneer er concrete verbindingen worden gelegd met andere gemeentelijke beleidsvelden, kunnen financiën mogelijk ook worden verdeeld over verschillende programma's.

	2016	2017	2018
Bouwstenen notitie Kunst & Cultuur	€25.000	€25.000	€25.000

De gemeentelijke subsidies zijn bedoeld als stimulans, als een duwtje in de rug van initiatieven en projecten. Naast de gereserveerde gemeentelijke middelen zijn er andere financieringsmogelijkheden om te verkennen. Denk hierbij aan Rijks- of Provinciale subsidies, Europese subsidies via het Interreg programma, verschillende landelijke en regionale fondsen, publieksfinanciering door middel van crowdfunding, en sponsoring. De gemeente is bereid om te adviseren of de weg te wijzen in het vinden van alternatieve financiering. Op de website staat een overzicht van relevante fondsen en regelingen voor kunst, cultuur en erfgoed.

6. Bronvermelding

Bredebieb Venlo, jaarverslag 2014

Fonds Podiumkunsten, visie op talentontwikkeling

Gemeente Eijsden-Margraten, Coalitieprogramma 2014-2018

Gemeente Eijsden-Margraten, Strategische Visie 2022

Gemeente Eijsden-Margraten, Bouwstenen notitie kunst en cultuur 2014-2018

Gemeente Eijsden-Margraten, Toeristisch, Recreatieve gebiedsvisie 2015-2019

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst

Ministerie OCW, Uitgangspuntenbrief Cultuur, 2017-2020

Provinciaal popmuziekbeleid 'De Popsector in Limburg', 2015

Provincie Limburg, Uitvoeringsprogramma Cultuur 2015-2017, 'Limburg Culturele Werkplaats'

Raad voor Cultuur, Ouderen en cultuur: kwestie van waarde(n)

Stichting Heuvellandbibliotheken, Jaarverslag 2014

Zuyd Hogeschool, Kunstonderwijs van de 21^e eeuw, Art Faculty Maastricht, 2015

7. Met dank aan

Voor de totstandkoming van deze nota zijn diverse gesprekken gevoerd met personen die ervaring hebben op het gebied van kunst en cultuur in deze gemeente en in breder verband. Hun bruikbare input en adviezen zijn verwerkt in deze nota. Onze grote dank aan de volgende personen:

Ardi Poels, De Ridder

Jacques Vriens, kinderboeken auteur en verbonden aan Theatercafé De Greenedeer

Joop de Jong, Universiteit Maastricht Faculteit Cultuur en Maatschappijwetenschappen

Jose Morales, SIEN

Laur Rutten, projectplan Zilverlingen

Maaïke Frencken, consulent poëzie en literatuur Huis voor de Kunsten Limburg

Math Rasquin, Stichting Chrisjteijn, Harmonie Sainte Cecile Eijsden

Paul Moerel, consulent popmuziek Huis voor de Kunsten Limburg

Sonja Troisfontaine, Zuyd Hogeschool Maastricht Academy of Fine Art and Design

Wanda Reiff, Plateaukunst

***Actieprogramma Kunst en Cultuur
2016-2018***

Acties Talentontwikkeling

Stimulering samenwerking jeugdopleiding verenigingen

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	Einde 2016

Acties beeldende kunst

Exposities in gemeentehuis en uitleen van expositie panelen aan verenigingen en instellingen

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	4 jaarlijkse expo's in huis, doorlopend uitleen aan verenigingen mogelijk.

Veiling Kunstcollectie gemeente

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	€500	19 maart 2016

Realisatie kunstwerk met knopen (gemeenschapswerk)

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	€1.000 (betaald uit budget 2015)	Gereed maart 2016

Project What about a garden: samenwerking Hedgehouse Wjlre en gemeente Gulpen-Wittem

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux Wethouder Jacobs	€2.000	Einde 2016

Organisatie Kunstcarroussel

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	€5.000	September/oktober 2016, met intentie voor jaarlijkse organisatie

Ontwikkelen van route langs beeldende kunst in de openbare ruimte met app of QR code

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2017

Plaatsing kunstwerk Erik Habets bij basisschool in Eijsden

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	€500	April/mei 2016

Acties bibliotheek en literatuur

Ontwikkeling van twee Bieb op School projecten door Stichting Heuvellandbibliotheken

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	Binnen reguliere budget van de bieb	Einde 2016 gereed

Project Minibieb

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	€3.000 (gedeeltelijk betaald uit budget 2015)	Plaatsing Minibiebs in maart 2016

Aansluiten bij activiteiten Huis voor de Kunsten Limburg

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2016, 2017, 2018

Workshop door auteurs en/of maandelijkse literaire avond

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2016, 201 2018

Instellen van een kleine literaire prijs

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2017

Realisatie van special over Eijsden-Margraten in Cultureel Maandblad Zuiderlucht

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux Wethouder Opreij Wethouder jacobs	€10.000	Eind 2016, begin 2017

Acties cultuurparticipatie

Senioren inzetten als ervaringsdeskundigen door een programma te ontwikkelen waarbij hun kennis doorgegeven kan worden aan een volgende generatie

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	Voorbereiding in 2016, start in 2017

Opstellen van een bewegwijzer, in beeld brengen van lokaal aanbod

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	Voorbereidingen in 2016, start einde 2016/begin 2017

Maandelijks netwerkevent Kunstcafe

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	€200 per editie	Maandelijks in 2016 met eventueel vervolg in 2017

Organisatie Konings spelen

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	April 2016

Organisatie culturele activiteiten in huiskamers/zorgcentra

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2016, 2017, 2018

Acties podiumkunsten

Bijeenkomst kleinere gemeentelijke pop initiatieven i.s.m. SPL (bijvoorbeeld tijdens D-Vers)

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	€500	September 2016 of september 2017

Verbinding popmuziek met hafabra

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2016, 2017, 2018

Samenwerking met Kunstdagen Wittem (combinatie fanfares, wandelen en monumenten)

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux Wethouder Opreij Wethouder Jacobs	€2.000	September 2016

Voorstelling in Groeve 't Rooth

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	Laatste kwartaal 2017

SPEM locatie in Margraten

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2016

Samenwerking met Muziekgieterij Maastricht

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux Wethouder Jacobs	PM	September 2017

Stimuleren ontwikkeling straattheater

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	PM	2016, 2017, 2018

Aansluiting bij Film Fonds Limburg en Limburgse Film Commission

PH	Budget	Uitvoering
Wethouder Bisscheroux	Geen kosten	2016, 2017, 2018